

Specialiseringsniveauer

- Genoptræning og rehabilitering efter udskrivning fra sygehus

Mit oplæg

- **Anvendelse af begreberne genoptræning og rehabilitering**
- **Sygehusenes udarbejdelse af genoptræningsplaner**
- **Den sundhedsfaglige vurdering i kommunen**
- **Gennemgang af de fire specialiseringsniveauer**
- **Antal og fordeling af genoptræningsplaner**
- **Sundhedsaftalerne**

Genoptræning

- **En målrettet og tidsafgrænset samarbejdsproces mellem en patient/borger, og eventuelt pårørende og personale**
- **Formål**
 - At patienten/borgeren opnår samme grad af funktionsevne som tidligere - eller bedst mulig funktionsevne
- **Indsats**
 - Omfatter træning af kroppens funktioner og af aktiviteter
- **Genoptræningsindsatser efter sundhedsloven varetages primært af autoriserede sundhedspersoner, som fx**
 - Fysioterapeuter, ergoterapeuter, sygeplejersker, læger, bandagister, kliniske diætister

Rehabilitering

- **Anvendes som i "Vejledning om kommunal rehabilitering"**
- **Formål**
 - At borgeren erhverver samme grad af funktionsevne som tidligere eller bedst mulige funktionsevne
- **Indsats**
 - Omfatter målrettede og tidsbestemte forløb af koordinerede ydelser og tilbud på sundheds-, social-, beskæftigelses- og undervisningsområdet

Anvendelse af de to begreber

- **Genoptræning udgør en del af en samlet rehabiliteringsindsats**
- **“Andre rehabiliteringsindsatser” omfatter indsatser inden for sundheds-, social, beskæftigelses- og uddannelses-/undervisningsområdet, herunder fx:**
 - Forebyggelse og sundhedsfremme, alkoholbehandling, hjælpemidler og behandlingsredskaber
 - Personlig hjælp og pleje, hjælp eller støtte til praktiske opgaver, socialpædagogisk bistand, midlertidigt botilbud
 - Arbejdsfastholdelse af sygemeldte borgere, revalidering, sygedagpenge
 - Udredning af behov for kompenserende undervisning og specialpædagogisk bistand

Særligt i forhold til psykologer og audiologopæder m.fl.

- **Psykologer og audiologopæder er ikke autoriserede sundhedspersoner**
- **På sygehusene:**
 - Psykologer og audiologopæder kan indgå i den tværfaglige indsats på fx på psykiatriske afdelinger og på neurologiske afdelinger
- **I kommunen:**
 - Indsatser varetaget af psykologer og audiologopæder er forankret på henholdsvis socialområdet og undervisningsområdet
 - Visitation til disse indsatser sker efter de relevante lovgivninger
 - Indsatserne er ikke omfattet af sundhedslovens § 140

Genoptræningsplaner – hvad er nyt?

- **GOP til almen genoptræning**
 - Varetages af kommunen
 - Kommunen skal på baggrund af en sundhedsfaglig vurdering angive, hvorvidt patienten har behov for genoptræning på basalt eller avanceret niveau.
- **GOP til genoptræning på specialiseret niveau**
 - Varetages på sygehus
- **GOP til rehabilitering på specialiseret niveau**
 - Varetages på specialiserede rehabiliteringstilbud

Udarbejdelse af genoptræningsplan

- **Lægefagligt begrundet behov for genoptræning**
- **Lægen kan overdrage opgaven til andre sundhedspersoner, typisk fysioterapeuter og ergoterapeuter ift. at**
 - Vurdering af en patients genoptræningsbehov, herunder hvilket specialiseringsniveau, indsatsen skal varetages på
 - Udarbejdelse af den konkrete genoptræningsplan
 - Sundhedspersonerne skal besidde de nødvendige kompetencer
- **Genoptræningsplan til rehabilitering på specialiseret niveau**
 - Udarbejdes på relevant specialafdeling minimum på regionsfunktionsniveau jf. Sundhedsstyrelsens specialevejledninger
 - Der inddrages de tilstrækkelige og relevante kompetencer

Andre kommunikationsveje

- **Der anvendes andre kommunikationsveje, hvis patienten alene har behov for andre rehabiliteringsindsatser, fx**
 - Henvisning til hjemmesygepleje
 - Plejeforløbsplan
 - Henvisning til forebyggelsesindsatser
 - LÆ 165 (Opfordring om socialmedicinsk sagsbehandling)

Krav til genoptræningsplanen

- **Genoptræningsplanen skal indeholde:**
 - Tilstrækkelig, fagligt relevant og nødvendig information af betydning for patientens fortsatte genoptrænings- og rehabiliteringsforløb
- **Vejledningen beskriver konkrete krav til genoptræningsplanen ift.:**
 - Stamoplysninger
 - Helbredsforhold inkl. beskrivelse af behandlingsforløb
 - Helbredsrelateret funktionsevne
 - Genoptræningsbehov og –potentiale
 - Patientsikkerhedsmæssige aspekter
 - Tidspunkt for opstart af genoptræningsforløb

Yderligere oplysninger ved rehabilitering på specialiseret niveau

- **Genoptræningsplanen skal være fyldestgørende i forhold til kommunens mulighed for at iværksætte en fagligt relevant og tilstrækkelig genoptrænings- og rehabiliteringsindsats af høj faglig kvalitet**
- **Genoptræningsplanen skal indeholde:**
 - Udvidet beskrivelse af udredning og behandling på sygehuset
 - Detaljeret beskrivelse af patientens samlede funktionsevne i relation til kropsfunktion, aktivitet og deltagelse
 - Resultatet af relevante undersøgelser og funktionsevnevurderinger
 - En beskrivelse af patientens samlede behov for rehabiliteringsindsatser
 - Eventuelt anbefalinger til metode, omfang og karakter af den videre indsats

Kommunens sundhedsfaglige vurdering

- **Skal foretages ved modtagelse af en genoptræningsplan til almen genoptræning**
- **Varetages af autoriserede sundhedspersoner**
 - Typisk ergoterapeuter og fysioterapeuter med særlige kompetencer inden for det konkrete fagområde
- **Grundlaget for den sundhedsfaglige vurdering**
 - Vejledningens beskrivelse af specialiseringsniveauer
 - Genoptræningsplanens beskrivelse af patientens funktionsevne samt genoptræningsbehov og -potentiale
 - Eventuel supplerende udredning af patientens funktionsevne

Kommunens sundhedsfaglige vurdering (2)

- **Kommunen skal med baggrund i den sundhedsfaglige vurdering angive, om patienten har behov for**
 - Genoptræning på basalt niveau
 - Genoptræning på avanceret niveau
- **Sygehuset kontaktes, hvis genoptræningsplanen ikke indeholder tilstrækkelige oplysninger for den sundhedsfaglige vurdering**
- **Ved genoptræningsplan til specialiseret niveau**
 - Der foretages ikke yderligere vurdering af specialiseringsniveauet

De fire specialiseringsniveauer

- **Genoptræning på basalt niveau**
- **Genoptræning på avanceret niveau**
- **Genoptræning på specialiseret niveau**
- **Rehabilitering på specialiseret niveau**

Genoptræning på basalt niveau (1)

- **Patientens funktionsevne**
 - Enkle og afgrænsede funktionsevnededsættelser
 - Ingen komplikationer i behandlingsforløbet på sygehus af betydning for funktionsevnen og/eller genoptræningsindsatsen
- **Genoptræningsbehov**
 - Genoptræningsindsatser, der varetages af sundhedspersoner med generelle kompetencer inden for deres fagområde

Genoptræning på basalt niveau (2)

- **Forekomst**

- Forekomsten af patienter med samme problemstillinger er høj
- Den enkelte kommune vil normalt have tilstrækkelig aktivitet til at kunne opnå, vedligeholde og udvikle den nødvendige erfaring og kompetencer

- **Krav til kompetencer**

- Primært ergoterapeuter og fysioterapeuter
- Grunduddannelse samt relevant erfaring og efteruddannelse
- Arbejder med indsatser i forhold til flere patientgrupper

- **Krav til udstyr**

- Almindeligt forekommende hjælpemidler og andet udstyr, som ikke kræver særlige kompetencer at anvende

Genoptræning på basalt niveau (3)

- **Krav til samarbejde og organisering**
 - Monofaglige eller tværfaglige forløb
 - Indsatsen er eventuelt fastlagt i gældende retningslinjer og/eller forløbsbeskrivelser
 - Andre rehabiliteringsindsatser varetages inden for kommunens sædvanlige rammer og uden særlige krav til organisering, koordinering og samarbejde.

Genoptræning på avanceret niveau (1)

- **Patientens funktionsevne**
 - Omfattende funktionsevnenedsættelser ofte af betydning for flere livsområder
 - Eventuelt komplikationer i behandlingsforløbet på sygehus af betydning for funktionsevnen og/eller genoptræningsindsatsen
- **Genoptræningsbehov**
 - Genoptræningsindsatser, der varetages af sundhedspersoner med særlige kompetencer inden for deres fagområde
 - Eventuelt andre rehabiliteringsindsatser på avanceret eller specialiseret niveau

Genoptræning på avanceret niveau (2)

- **Forekomst**
 - Forekomsten af patienter med samme problemstillinger er lille-moderat
 - De fleste kommuner vil have behov for at indgå i et tværkommunalt samarbejde
- **Krav til kompetencer**
 - Sundhedspersonerne har særlige kompetencer og erfaring inden for fagområdet
 - Grunduddannelse samt efteruddannelse på højt niveau
 - Arbejder primært med indsatser i forhold til den specifikke patientgruppe

Genoptræning på avanceret niveau (3)

- **Krav til udstyr**
 - Hjælpemidler og udstyr, som er kostbart og/eller kræver særlige kompetencer at anvende
- **Krav til samarbejde og organisering**
 - Tværfaglige forløb, som kan være fastlagt i gældende retningslinjer og/eller forløbsbeskrivelser
 - Eventuelle andre rehabiliteringsindsatser på avanceret niveau varetages af kommunale, tværkommunale, regionale eller private tilbud
 - Behov for en tæt koordinering af forløbet, som hensigtsmæssigt kan ske via en kommunal koordineringsfunktion
 - Samarbejder med specialiseret niveau med henblik på supervision og rådgivning

Genoptræning på specialiseret niveau (1)

- **Patientens funktionsevne**
 - Komplicerede, omfattende, sjældne og/eller alvorlige funktionsevnenedsættelser af væsentlig betydning for et eller flere livsområder
 - Eventuelt alvorlige komplikationer i behandlingsforløbet på sygehus af betydning for funktionsevnen og/eller genoptræningsindsatsen
- **Genoptræningsbehov**
 - Genoptræningsindsatser, der varetages af sundhedspersoner med specialiserede kompetencer inden for deres fagområde
 - Krav til tæt koordinering af genoptræning, udredning og ambulante sygehusbehandling
 - Eventuelt patientsikkerhedsmæssige forhold

Genoptræning på specialiseret niveau (2)

- **Forekomst**

- Forekomst af patienter med samme problemstillinger er lille
- Samles på sygehus

- **Krav til kompetencer**

- Sundhedspersonerne har specialiseret viden, erfaring og kompetencer på højt niveau
- Grunduddannelse samt relevant efteruddannelse/videreuddannelse
- Arbejder kun med indsatser i forhold til den specifikke patientgruppe
- Modtager fast og hyppig supervision og indgår i løbende kompetenceudvikling

Genoptræning på specialiseret niveau (3)

- **Krav til udstyr**

- Hjælpemidler og udstyr, som er særligt kostbart og/eller kræver særlige kompetencer at anvende
- Individuelt tilpassede hjælpemidler og behandlingsredskaber

- **Krav til samarbejde og organisering**

- Varetages iht. Sundhedsstyrelsens specialevejledninger
- Samlede forløb i et tæt tværfagligt samarbejde
- Koordination af genoptræningsindsatsen og den lægelige behandling er afgørende
- Eventuelle andre rehabiliteringsindsatser varetages på basalt eller avanceret niveau
- Bistår med supervision og rådgivning til det avancerede niveau

Rehabilitering på specialiseret niveau (1)

- **Patientens funktionsevne**
 - Komplicerede, omfattende, sjældne og/eller alvorlige funktionsevnenedsættelser af væsentlig betydning for et eller flere livsområder
 - Oftest omfattende mentale funktionsnedsættelser
- **Genoptrænings- og rehabiliteringsbehov**
 - Behov for både genoptrænings- og rehabiliteringsindsatser, der varetages af fagpersoner med specialiserede kompetencer inden for deres fagområde
 - Krav til tilrettelæggelse af helhedsorienterede forløb, timing og organisering

Rehabilitering på specialiseret niveau (2)

- **Forekomst**
 - Forekomst af patienter med samme problemstillinger er lille
 - Samles på et begrænset antal specialiserede rehabiliteringstilbud
- **Krav til kompetencer**
 - Grunduddannelse samt relevant efteruddannelse/videreuddannelse
 - Arbejder kun med indsatser i forhold til den specifikke patientgruppe
 - Modtager fast og hyppig supervision og indgår i løbende kompetenceudvikling

Rehabilitering på specialiseret niveau (3)

- **Krav til udstyr**
 - Hjælpemidler og udstyr, som er særligt kostbart og/eller kræver særlige kompetencer at anvende
 - Individuelt tilpassede og specialfremstillede hjælpemidler
- **Krav til samarbejde og organisering**
 - Teambaserede, tværfaglige, helhedsorienterede forløb, hvor timing og faglig koordination af den samlede indsats er afgørende
 - Bistår med supervision og rådgivning til det avancerede niveau

Rehabilitering på specialiseret niveau (4)

- **Særligt om de specialiserede rehabiliteringstilbud**
 - Varetager ofte opgaver på tværs af sundheds- social-, beskæftigelses- og undervisningsområdet
 - Ofte omfattet af rammeaftalerne på det specialiserede socialområde og/eller specialundervisningsområde
 - Kan være omfattet af Socialstyrelsens centrale udmeldinger
- **Valg af rehabiliteringstilbud**
 - Sygehuset inddrager kommunen tidligt i indlæggelsesforløbet med henblik på kommunens planlægning af rehabiliteringsforløbet
 - Patientens rehabiliteringsbehov drøftes ved en udskrivningssamtale
 - Der kan være behov for, at flere rehabiliteringstilbud arbejder sammen. Ansvar for koordinering bør ligge ét sted.

Forskning

- **Det specialiserede niveau**
 - Udfører forskningsaktiviteter og bidrager til fortsat udvikling af faglig kvalitet på alle niveauer
- **Basalt og avanceret niveau**
 - Kan deltage i disse forskningsaktiviteter
- **Rehabiliteringstilbud på socialområdet**
 - Er ikke forpligtet til forskning

Antallet af genoptræningsplaner

- **Antallet af genoptræningsplaner er støt stigende**
 - Fra 93.857 (2007) til 167.230 (2013)
 - Stigningen skyldes formentlig det større fokus på genoptræning og rehabilitering
- **Den fortsatte udvikling med de nye specialiseringsniveauer**
 - Der forventes ikke en stigning i antallet af genoptræningsplaner udover den stigning, som allerede er set over de senere år
 - Der forventes dog heller ikke et fald

Fordeling af genoptræningsplaner på de fire specialiseringsniveauer

- **Andelen af genoptræningsplaner til specialiseret genoptræning (på sygehus) er faldende**
 - Fra i gennemsnit 39 % i 2007 til 16 % i 2013
 - Der er en betydelig variation i andelen på tværs af de enkelte diagnosegrupper (1-77 %)
- **Den fortsatte udvikling med de nye specialiseringsniveauer**
 - Andelen af avancerede tilbud vil afhænge af kommunernes behov og prioritering
 - Andelen i genoptræning på specialiseret niveau vil formentlig falde i takt med, at kommunerne udvikler genoptræningsindsatser på avanceret niveau
 - Rehabilitering på specialiseret niveau vil formentlig udgøre en lille gruppe (primært patienter med erhvervet hjerneskade)

Udvikling af genoptræningsindsatser på avanceret niveau

- **Behovet for avancerede genoptræningstilbud**
 - Hvor stor en andel, der hensigtsmæssigt kan varetages på avanceret niveau, vil være forskelligt mellem patientgrupperne
 - For mange patientgrupper vil det være relevant med det avancerede niveau
 - For nogle patientgrupper vil det være relevant fortsat kun at have indsatser på to niveauer, dvs. på basalt og specialiseret niveau
- **Kommunernes udvikling af genoptræningsindsatser på avanceret niveau**
 - Mange kommuner har allerede udviklet genoptræningsindsatser på højt niveau eventuelt på avanceret niveau
 - Andre kommuner vil have behov for at udvikle deres indsatser, herunder at etablere et samarbejde med andre kommuner og/eller det specialiserede niveau

Sundhedsaftalen – og indsatsområdet genoptræning og rehabilitering

- **Indsatsområdet omfatter bl.a.**
 - Genoptræning og eventuel anden rehabilitering under indlæggelse og efter udskrivning fra sygehus til borgere med nedsat funktionsevne og et sundhedsfagligt behov for genoptræning
 - Rehabiliteringsforløb til borgere med særlig komplekse problemstillinger og som har behov for langvarige, multidisciplinære, intensive rehabiliteringsindsatser
- **De nye sundhedsaftaler**
 - Sundhedsaftalerne er en oplagt ramme til at sikre de fornødne aftaler om implementering af de nye specialiseringsniveauer
 - Sundhedsstyrelsen ser frem til at modtage sundhedsaftalerne sidst på måneden

Tak for opmærksomheden

